

Anonymiseret version

Oversættelse

C-50/22 – 1

Sag C-50/22

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

25. januar 2022

Forelæggende ret:

Cour d'appel de Paris (Frankrig)

Afgørelse af:

16. december 2021

Appellant:

SOGEFINANCEMENT

Appelindstævnte:

RW

UV

[udelades]

COUR D'APPEL DE PARIS (APPELDOMSTOLEN I PARIS)

Sektion 4 - Afdeling 9 - A

**DOM OM PRÆJUDICIEL FORELÆGGELSE FOR DEN EUROPÆISKE
UNIONS DOMSTOL**

AF 16. DECEMBER 2021

[udelades]

APPELLANT

DA

Selskabet SOGEFINANCEMENT, forenklet aktieselskab, ved dets retlige repræsentanter, der i deres faglige kapacitet har adresse på selskabets hovedsæde

[udelades]
92724 NANTERRE CEDEX

[udelades]

INDSTÆVNTE

RW

[udelades]
93160 NOISY LE GRAND

[udelades]

UV

[udelades]
93160 NOISY LE GRAND

[udelades] [Formalia]

FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER, RETSFORHANDLINGER OG PARTERNES PÅSTANDE

Den 5. november 2011 indrømmede selskabet Sogefinancement RW og UV et personligt lån på 15 362,90 EUR, der skulle afdrages i 84 månedlige afdrag på 430,85 EUR, eksklusiv forsikring, med en fast årlig rentesats på 7,60%.

Den 20. oktober 2015 indgik parterne aftale om en omlægning af gælden på 15 362,90 EUR, der skulle afdrages i 83 månedlige afdrag på 258,54 EUR fra den 15. december 2015.

Selskabet Sogefinancement anlagde sag ved tribunal d’instance du Raincy (retten i første instans i Raincy) med påstand principalt om, at RW og UV blev dømt til at betale det skyldige beløb, og retten fastslog ved kontradiktorisk dom af 25. januar 2018 følgende:

- søgsmålet om betaling antages til realitetsbehandling
- den aftale, der blev indgået mellem parterne den 5. november 2011, erklæres ugyldig

- anvendelsen af civillovbogens artikel 1231-6 og artikel L. 313-3 i code monétaire et financier (den franske lov om monetære og finansielle anliggender) afvises
- RW og UV dømmes til at betale selskabet Sogefinancement et beløb på 1 309,65 EUR i henhold til låneaftalen, og dette beløb giver ikke anledning til nogen renter
- der henvises til artikel L. 311-48 (nu artikel L. 341-8) i code de la consommation (den franske forbruger aftalelov), og det beløb, som RW og UV skylder, nedsættes med den lovbestemte rente beregnet i forhold til de renter, som långiveren har opkrævet
- RW og UV indrømmes en betalingsfrist, og gælden skal betales i seks månedlige afdrag på 200 EUR og et sidste månedligt afdrag svarende til restgælden, og sker dette ikke, forfalder det resterende skyldige beløb øjeblikkeligt
- selskabet Sogefinancements øvrige påstande afvises.

Efter at have kontrolleret, at søgsmålet kunne antages til realitetsbehandling, rejste tribunal d'instance du Raincy (retten i første instans i Raincy) af egen drift anbringendet om overtrædelse af forbruger aftalelovens artikel L. 312.25 og fastslog, at eftersom beløbet var blevet udbetalt til låntagerne mindre end syv dage efter accept af lånetilbuddet, skulle kontrakten annulleres i medfør af civillovbogens artikel 6.

Ved en erklæring af 24. maj 2018 iværksatte selskabet Sogefinancement appel af denne afgørelse.

I henhold til sine sidste påstande, indgivet den 8. februar 2021, nedlagde appellant en påstand om, at cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris):

- ophæver eller i det mindste omstøder hele den appellerede dom
- alle de af RW og UV fremsatte krav afvises
- anbringendet om kontraktens ugyldighed afvises, subsidiært forkastes
- låntagernes krav om bortfald af retten til de kontraktbestemte renter afvises; deres krav afvises
- låneaftalen ophæves, subsidiært annulleres
- RW og UV idømmes solidarisk betaling af et beløb på 13 974,41 EUR med de kontraktbestemte renter til den aftalte sats på 7,60% om året fra den 31. juli 2018, i kontanter eller gyldige kvitteringer for betalinger foretaget efter den 30. juli 2018

- subsidiært, såfremt kontrakten annulleres, idømmes de betaling *in solidum* af et beløb på 28 000 EUR i form af tilbagebetaling af lånets hovedstol og lovbestemte renter, og det fastslås, at de fortsat er forpligtede til at betale et beløb på 517,40 EUR ud over de lovbestemte renter
- subsidiært, såfremt retten til kontraktbestemte renter bortfalder, idømmes RW og UV betaling *in solidum* af et beløb på 2 504,36 EUR med lovbestemte renter fra den 6. marts 2017
- RW's og UV's krav om yderligere frister afvises, subsidiært fastslås det, at fordringen forfalder øjeblikkeligt, såfremt en enkelt betalingsfrist overskrides
- RW og UV idømmes betaling af et beløb på 1 000 EUR i henhold til artikel 700 i den franske retsplejelov.

Med henvisning til bestemmelserne i forbrugeraftalelovens artikel L. 311-14 og R. 632-1 i den affattelse, der finder anvendelse på den foreliggende sag, har appellanten gjort gældende, at retten i første instans ikke af egen drift kunne erklære aftalen ugyldig, idet kun forbrugeren kan påberåbe sig en bestemmelse vedrørende grundlæggende retsprinsipper (*ordre public*); appellanten har gjort over en overskridelse af beføjelser gældende. Appellanten har anført, at kontraktens ugyldighed ikke kunne gøres gældende efter udløbet af den femårige forældelsesfrist, der er fastsat i artikel L. 110-4 i *code de commerce* (den franske handelslov).

Appellanten har endvidere gjort gældende, at fristen på syv dage for frigivelse af pengene var blevet overholdt, og den gør opmærksom på sammenblandingen af den interne procedure for »frigivelse« af pengene og deres faktiske udbetaling til låntagerne; appellanten har anført, at låntagerne ikke har godtgjort, på hvilken dato de modtog pengene.

Appellanten har redegjort for fordringens størrelse.

Til slut har appellanten gjort gældende, at RW's og UV's krav på bortfald af retten til kontraktbestemte renter er forældet.

I deres indlæg af 29. oktober 2018 har RW og UV nedlagt følgende påstande:

- den appellerede dom stadfæstes i det hele, bortset fra, at selskabet Sogefinancements fordring heri er fastsat til en hovedstol på 1 309,65 EUR
- de idømmes solidarisk betaling til appellanten af en hovedstol på 517,40 EUR forhøjet med lovbestemte renter, der påløber fra forkyndelsen af denne dom
- subsidiært fortaber selskabet Sogefinancement retten til kontraktbestemte renter, og de indrømmes den længst mulige frist for tilbagebetaling af gælden

- selskabet Sogefinancements krav afvises, og det idømmes betaling af et beløb på 2 000 EUR i henhold til artikel 700 i den franske retsplejelov.

De appelindstævnte har gjort gældende, at de gældende bestemmelsers karakter af grundlæggende retsprincipper begrundes, at retten i første instans af egen drift har annulleret kontrakten i henhold til forbrugeraftalelovens artikel L. 141-4. På grundlag af civillovbogens artikel 2224 har de ligeledes gjort gældende, at den femårige forældelsesfrist for kravet om annulation ikke løber fra datoen for underskrivelse af kontrakten, men fra den dato, hvor rettighedshaveren har fået kendskab til eller burde have fået kendskab til de faktiske omstændigheder, der gør det muligt for denne at udføre handlingen, her retsmødet for retten i første instans.

De har anført, at appellantens ikke har overholdt den frist på syv dage, der er fastsat i forbrugeraftalelovens artikel L. 311-14 i den udgave, der finder anvendelse på den foreliggende sag, for frigivelse af lånebeløbet, og undrer sig over, at banken ikke har dokumenteret datoen for overførsel af lånebeløbet.

De har argumenteret for, at fjernelsen af renterne er begrundet i henhold til civillovbogens artikel 1343-5, og de har påpeget, at retten i første instans har begået en fejl ved beregningen af det resterende beløb, som de skal betale.

De har forklaret, at de befinder sig i en svær økonomisk situation.

[udelades] [proceduremæssige oplysninger]

Efter at have modtaget parternes bemærkninger og anklagemyndighedens udtalelse har nærværende ret ved dom af 1. juli 2021 sendt Cour de cassation (kassationsdomstol) en anmodning om en udtalelse om de to nedenstående spørgsmål:

- kan retten henset til forbrugeraftalelovens artikel L. 141-4, nu artikel R-632-1, civillovbogens artikel 6, handelslovbogens artikel L. 110-4, og Den Europæiske Unions Domstols fortolkning af direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om rettens rolle i forbindelse med overholdelse af grundlæggende erhvervsretlige principper af egen drift tage spørgsmålet om en forbrugerkreditaftales ugyldighed op, navnlig i medfør af forbrugeraftalelovens artikel L. 312-25, efter udløbet af den femårige forældelsesfrist, der kan gøres gældende over for en part?
- kan retten henset til forbrugeraftalelovens artikel L. 141-4, nu artikel R-632-1, civillovbogens artikel 6, handelslovbogens artikel L. 110-4, og Den Europæiske Unions Domstols fortolkning af direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om rettens rolle i forbindelse med overholdelse af grundlæggende erhvervsretlige principper erklære en forbrugerkreditaftale ugyldig, navnlig i medfør af forbrugeraftalelovens artikel L. 312-25, når ingen af parterne har fremsat noget krav om annulation?

Den 21. oktober 2021 fremsatte Cour de cassation (kassationsdomstol) en udtalelse om, at de spørgsmål, som den ret, for hvilken sagen verserer, har forelagt den, skal forelægges Den Europæiske Unions Domstol i medfør af artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Appellanten har fremsat sine bemærkninger den 30. november 2021, hvoraf det fremgår, at forbrugeraftalelovens artikel L. 311-17, der bestemmer, at lånebeløbet ikke må stilles til rådighed inden udløbet af en frist på syv dage, kun indirekte har forbindelse med det omhandlede direktivs artikel 14, og det foreslås, at de to præjudicielle spørgsmål formuleres således, at der henvises til retssikkerhedsprincippet og princippet om medlemsstaternes procesautonomi.

De appelindstævnte tilkendegav den 10. november 2021, at de ikke havde nogen bemærkninger til en eventuel præjudiciel forelæggelse.

[udelades]

BEGRUNDELSEN FOR AFGØRELSEN

Det er ubestridt, at tvisten er omfattet af bestemmelserne i forbrugeraftalelovens artikel L. 311-1 ff., der følger af lov nr. 2010-737, der blev bekendtgjort den 1. juli 2010, hvorved bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 blev gennemført i national ret (nu samme lovs artikel L. 312-1 ff.).

Retten i første instans udtalte sig af egen drift om den omtvistede kreditaftales ugyldighed med den begrundelse, at lånebeløbet var blevet overført til låntagerne inden udløbet af fortrydelsesfristen i strid med forbrugeraftalelovens tidligere artikel L 311-14 (nu artikel L-312-25).

Appellanten har foreholdt retten i første instans, at den har overskredet sine beføjelser med den begrundelse, at kun en af parterne kan påberåbe sig en kontrakts ugyldighed på grundlag af disse bestemmelser vedrørende grundlæggende retsprincipper; appellanten har fremhævet, at ugyldigheden er en relativ ugyldighed, og at forbrugeren har mulighed for at bekræfte en aftale, der bør ophæves; appellanten har også fremhævet, at låntagerne, der gav møde for retten, hverken havde anmodet om annulation af kontrakten eller havde gjort en tilsidesættelse af artikel L. 312-25 gældende.

Appellanten har desuden anført, at retten ikke af egen drift kunne rejse et anbringende, der kunne medføre annulation af kontrakten efter udløbet af den forældelsesfrist, som låntagerne selv havde til at kræve, at kontrakten blev annulleret.

De appelindstævnte har for cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) tilsluttet sig begrundelsen for dommen, som de ønsker stadfæstet. De har gjort gældende, at retten i første instans lovligt af egen drift har taget en bestemmelse

op vedrørende grundlæggende retsprincipper, der har været genstand for en kontradiktorisk procedure, selv om de ikke havde fremsat nogen påstand om annullation af kontrakten.

Med henvisning til civillovbogens artikel 1179 og 1180 har de gjort gældende, at bestemmelser vedrørende grundlæggende retsprincipper inden for forbrugerkredit sanktioneres med en absolut nullitet, som enhver berørt part og anklagemyndigheden kan kræve, og at forældelsesfristen begynder at løbe på den dato, hvor den, der gør nullitet gældende, har fået kendskab til uregelmæssigheden, hvilket i den foreliggende sag for rettens vedkommende vil sige datoen for indgivelse af det indledende processkrift eller datoen for retsmødet.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF blev gennemført i fransk ret ved lov nr. 2010-737 af 1. juli 2010; den skal anvendes direkte af de nationale retsinstanser.

Følgende fremgår af nævnte direktivs artikel 14:

»1. Forbrugeren har en frist på fjorten kalenderdage til at fortryde kreditaftalen uden nogen begrundelse. Den periode, hvori denne fortrydelsesret kan udøves, løber fra:

den dag, hvor kreditaftalen er indgået, eller den dag, hvor forbrugeren modtager aftalevilkårene og -betingelserne samt oplysningerne i henhold til artikel 10, hvis dette tidspunkt er senere end det i litra a) i dette afsnit[...]

7. Denne artikel berører ikke national lovgivning om, at opfyldelsen af en aftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum.«

Det fremgår af artikel 22, at »[m]edlemsstaterne sikrer, at forbrugerne ikke kan give afkald på de rettigheder, der tilkommer dem i medfør af bestemmelser i national ret, der gennemfører dette direktiv eller svarer til dette direktivs bestemmelser«.

Det fremgår af artikel 22, at »[m]edlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelserne og have afskrækkende virkning«.

Følgende fremgår af forbruger aftalelovens artikel L. 311-14 i den udgave, der finder anvendelse på tvisten (nu artikel L. 312-25) »inden for en frist på syv dage fra låntagers accept af kontrakten kan långiveren ikke på nogen måde eller på noget grundlag foretage betalinger til låntager eller på dennes vegne, ligesom

låntager ikke kan foretage betalinger til långiver. I samme periode kan låntager heller ikke i forbindelse med den pågældende transaktion foretage nogen indbetalinger til långiver eller på dennes vegne. Såfremt låntager har underskrevet en tilladelse til, at der foretages hævnninger på dennes bankkonto, er denne tilladelses gyldighed og dens ikrafttræden underlagt kreditaftalens vilkår».

Det skal bemærkes, at denne bestemmelse er omfattet af ovennævnte artikel 14, stk. 7.

Det er i national ret tilladt, at udbetaling af de lånte beløb inden udløbet af fristen på syv dage medfører, at kontrakten bliver en nullitet i henhold til civillovbogens artikel 6, der bestemmer, at der ikke ved særlig aftale kan afviges fra de love, der vedrører grundlæggende retsprincipper og sædelighed. Annulation af kontrakten medfører, at låntager skal tilbagebetale lånebeløbet.

Ifølge forbrugeraftalelovens artikel L. 141-4, nu artikel R. 632-1, »kan retsinstanser af egen drift inddrage alle bestemmelserne i denne lov i tvister, der følger af anvendelsen af den. De afviser af egen drift efter at have indhentet parternes bemærkninger anvendelsen af en bestemmelse, hvis urimelighed fremgår af beviserne i tvisten».

Følgende fremgår af forbrugeraftalelovens artikel L. 311-52, »långivers betalingskrav i forbindelse med låntagers misligholdelse skal fremsættes inden for en frist på to år fra den hændelse, der gav anledning til misligholdelsen, hvorefter kravet er forældet».

Forbrugeraftalelovens artikel L. 110-4, stk. I, har følgende ordlyd: »De forpligtelser, der opstår i forbindelse med handelstransaktioner mellem forretningsdrivende indbyrdes eller mellem forretningsdrivende og privatpersoner, forældes efter fem år, såfremt de ikke er undergivet særlige forældelsesfrister af kortere varighed».

Det fremgår af civillovbogens artikel 2224, at »[a]lle søgsmål vedrørende personlige og tinglige rettigheder forældes efter fem år regnet fra det tidspunkt, hvor den berettigede får eller burde få kendskab til de forhold, der giver den pågældende grundlag for at fremsætte sit krav».

Forbrugersøgsmål, herunder søgsmål med påstand om annulation af kontrakten, som f.eks. krav om annulation af kontrakten, der fremsættes af forbrugeren ved en ulovlighedsindsigelse, er underlagt den forældelsesfrist på fem år fra indgåelsen af kontrakten, der fremgår af forbrugeraftalelovens artikel 110-4 såvel som civillovbogens artikel 2224. Disse regler om forældelse er derimod ikke til hinder for, at forbrugeren under alle omstændigheder gør en materiel indsigelse gældende i forbindelse med et betalingskrav, som kan bevirke, at långivers krav helt eller delvist bliver resultatløst, uden at drage nogen anden fordel heraf.

Det er blevet fastslået, at fastsættelse af passende søgsmålsfrister i form af forældelsesfrister ikke i praksis umuliggør eller gør det meget vanskeligt at udøve de rettigheder, som forbrugeren har; formålet hermed er at forhindre, at der på ubestemt tid sættes spørgsmålstejn ved en kontrakt, og tager således hensyn til det grundlæggende retssikkerhedsprincip (dom af 6.10.2009, Asturcom Telécomunicaciones, C-40/08).

Det er imidlertid ligeledes blevet fastslået, at princippet om effektiviteten af det nævnte direktivs bestemmelser er til hinder for, at kreditaftalens ugyldighed, ledsaget af en forpligtelse til at tilbagebetale beløbet, er underlagt et krav om, at forbrugeren skal have gjort kontraktens ugyldighed gældende inden for en forældelsesfrist på tre år (dom af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18).

Domstolen bør derfor forelægges nedenstående præjudicielle spørgsmål.

Det fremgår i øvrigt af den franske retsplejelovs artikel 4 og 5, at *»tvistens genstand bestemmes på grundlag af parternes respektive påstande«* og *»retten skal tage stilling til alt det, der anmodes om og kun til det, der anmodes om«*.

Disse bestemmelser, der er omfattet af medlemsstaternes procesautonomi, er til hinder for, at retten træffer afgørelse ultra petita.

»Dispositionsprincippet«, som er anerkendt i EU-retten, navnlig fordi det bidrager til retssikkerhed, udelukker ligeledes, at retten skaber et modkrav.

Forbrugerftalelovens artikel L. 141-4, nu artikel R. 632-1, bestemmer dog med henblik på at sikre en effektiv forbrugerbeskyttelse som omhandlet i nævnte direktiv, at retten af egen drift kan rejse alle bestemmelserne i denne lov i tvister, som anvendelsen af loven giver anledning til; efter at have indhentet parternes bemærkninger afviser den af egen drift anvendelsen af en bestemmelse, hvis urimelighed fremgår af tvisten, som den foreligger for retten.

Til gennemførelse af sidstnævnte bestemmelse er det i national ret tilladt, at retten af egen drift tager stilling til långivers fortabelse af retten til at opkræve de aftalte renter, selv når forbrugeren ikke har udtalt sig herom, uanset om denne giver møde for retten eller udebliver, for så vidt som anbringendet har været genstand for en kontradiktorisk procedure.

I national ret udgør indsigelsen om kontraktens ugyldighed ikke blot et forsvar, der ligger til grund for en betalingsanmodning fra långiver, men et selvstændigt krav.

Ud over det, der er sagt om forældelse, vil rettens annulation af kontrakten, uden at forbrugeren har anmodet herom, uanset om denne giver møde eller udebliver, eller har givet sit samtykke til en sådan annulation, efter at retten af egen drift har gjort en uregelmæssighed gældende, der vil kunne sanktioneres med en sådan ugyldighed, kunne skade dispositionsprincippet samt den individuelle og kollektive retssikkerhed.

Effektivitetsprincippet, der generelt skal afskrække forretningsdrivende fra at anvende metoder, der ikke er lovlige, skal tage hensyn til forbrugers ringe deltagelse i den retslige procedure, hvorefter der imidlertid ikke kan udledes, at denne personligt anerkender det velbegrundede i långivers krav, eller at han giver sit samtykke til en eventuel annullation af kontrakten.

Det er således nødvendigt at forelægge Domstolen nedenstående spørgsmål om de betingelser, der er nødvendige for en balance mellem effektivitetsprincippet, dispositionsprincippet og retssikkerhedsprincippet i forbindelse med rettens ugyldiggørelse af kreditaftalen af egen drift, uden at forbrugeren har taget stilling til dette spørgsmål.

PÅ GRUNDLAG AF DISSE PRÆMISSER

kender *COUR D'APPEL DE PARIS* (appeldomstolen i Paris) for ret

[udelades]

Under henvisning til artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde:

- henvises sagen og parterne til Den Europæiske Unions Domstol, som forelægges følgende præjudicielle spørgsmål:

1. Er princippet om, at sanktioner i henhold til artikel 23 i direktiv 2008/48/EF skal være effektive, henset til retssikkerhedsprincippet og princippet om medlemsstaternes procesautonomi, til hinder for, at retten af egen drift kan gøre en bestemmelse i national ret, der er baseret på ovennævnte direktivs artikel 14, og som i national ret sanktioneres ved kontraktens ugyldighed, gældende efter udløbet af den forældelsesfrist på fem år, som forbrugeren har til ved et søgsmål eller ved en indsigelse at gøre kreditaftalens ugyldighed gældende?

2. Er princippet om effektiviteten af den sanktion, der fremgår af artikel 23 i direktiv 2008/48/EF, til hinder for, at retten, henset til retssikkerhedsprincippet, princippet om medlemsstaternes procesautonomi og dispositionsprincippet, kan erklære kreditaftalen for ugyldig, efter at denne af egen drift har gjort en bestemmelse i national ret, der er baseret på ovennævnte direktivs artikel 14, gældende, uden at forbrugeren har anmodet om eller i det mindste givet sit samtykke til en sådan annullation?

[udelades]